MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026-YIL
NOYABR / 11-SON I QISM

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

OpenAIRE

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

TOSHKENT DAVLAT TRANSPORT UNIVERSITETI

TOSHKENT

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, noyabr.

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA

УЛЬТРАЗВУКОВАЯ ЗАТОЧКА СПИРАЛЬНЫХ СВЕРЛ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ИССЛЕДОВАНИЙ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПОВЫШЕНИЯ РАБОТОСПОСОБНОСТИ ОСЕВОГО ИНСТРУМЕНТА 9
Желтухин Андрей Владимирович
TEMIR YO‘L MASHINASOZLIGINI SANOAT KOOPERATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNI BAHOLASHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI 16
Yuldasheva S.A
ВЛИЯНИЕ ДОЛИ АКРИЛОВОГО ВОЛОКНА НА МЕХАНИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА ХЛОПКОВО-АКРИЛОВОЙ СМЕСОВОЙ ПРЯЖИ 22
Ражапов Одил, Нуржонов Улфат, Махкамова Шоира, Рўзибоев Нуриддин
QIŞLOQ XÖJALIGIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OŞIRIŞNING USTUVOR YÖNALIŞLARI 28
Gaffarova Sarvinoz Muzaffar qizi
BARQAROR QIŞLOQ XÖJALIGINI RIVOJLANTIRIŞNING IQTISODIY MAZMUNI VA UNI BELGILOVÇI ASOSIY OMILLAR 32
Fazilov Sardor Dilmurod öğli

BARQAROR QIŞLOQ XÖJALIGINI RIVOJLANTIRIŞNING IQTISODIY MAZMUNI VA UNI BELGILOVÇI ASOSIY OMILLAR

Fazilov Sardor Dilmurod öğli
Guliston davlat universiteti mustaqil tadqiqotçisi
E-mail: sardorfazilov@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada barqaror qişloq xöjaligini rivojlantirişning iqtisodiy mazmuni, uning nazariy-uslubiy asoslari hamda rivojlanişga ta'sir etuvçi asosiy iqtisodiy, moliyaviy, investitsion, texnologik, resurs va institutsional omillar tadqiq etilgan. Tadqiqotda Özbekiston qişloq xöjaligining sönggi yillardagi rivojlaniş tendensiyalari statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilinib, yalpi qişloq xöjaligi mahsuloti hajmi, qişloq xöjaligi mahsulotlarini işlab çiqariş tarkibi, ekin maydonlari, hosildorlik, investitsiyalar, asosiy fondlar, mehnat resurslari va suv resurslaridan foydalaniş samaradorligi kabi körsatkiçlarning özgariş dinamikasiga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit sözlar: barqaror qişloq xöjaligi, qişloq xöjaligi iqtisodiyoti, iqtisodiy samaradorlik, yalpi qişloq xöjaligi mahsuloti, işlab çiqariş resurslari.

Аннотация. В данной статье исследуются экономическая сущность устойчивого развития сельского хозяйства, его теоретико-методологические основы, а также основные экономические, финансовые, инвестиционные, технологические, ресурсные и институциональные факторы, влияющие на его развитие. В исследовании на основе статистических данных анализируются тенденции развития сельского хозяйства Узбекистана за последние годы, при этом особое внимание уделяется динамике изменения таких показателей, как валовой объём сельскохозяйственной продукции, структура производства сельскохозяйственной продукции, посевные площади, урожайность, инвестиции, основные фонды, трудовые ресурсы и эффективность использования водных ресурсов.

Ключевые слова: устойчивое сельское хозяйство, экономика сельского хозяйства, экономическая эффективность, валовая сельскохозяйственная продукция, производственные ресурсы.

Abstract. This article examines the economic dimensions of sustainable agricultural development, its theoretical and methodological foundations, and the key economic, financial, investment, technological, resource-related, and institutional factors shaping it. Using statistical data, the study analyzes recent trends in agricultural development in Uzbekistan, focusing on changes in gross agricultural output, the structure of agricultural production, cultivated areas, crop yields, investment, fixed assets, labor resources, and water use efficiency.

Keywords: sustainable agriculture, agricultural economics, economic efficiency, gross agricultural output, production resources.

KIRIŞ

Bugungi kunda qişloq xöjaligini barqaror rivojlantiriş oziq-ovqat xavfsizligi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaşning muhim şartlaridan biridir. Özbekistonda qişloq xöjaligi iqtisodiyotning muhim tarmoqlaridan bölib, 2024-yilda qişloq, örmon va baliqçilik xöjaligi mahsulotlari hajmi 444,3 trln sömni taşkil etgan. Bu körsatkiç tarmoqning milliy iqtisodiyotdagi salmoqli örnini ifodalaydi. Şu bilan birga, qişloq xöjaligida yer va suv resurslaridan samarali foydalaniş, işlab çiqariş tannarxini pasaytiriş, mehnat unumdorligini oşiriş, investitsiyalarni köpaytiriş va zamonaviy texnologiyalarni joriy etiş barqaror rivojlanişning muhim omillari hisoblanadi. Şu sababli barqaror qişloq xöjaligining iqtisodiy mazmuni va uni belgilovçi asosiy omillarni ilmiy jihatdan tadqiq etiş dolzarb ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Barqaror qişloq xöjaligini rivojlantiriş masalalari A. Smit, D. Rikardo, T.W. Schultz, R. Solow kabi olimlarning tadqiqotlarida yoritilgan. Ularda işlab çiqariş samaradorligi, yer, mehnat, kapital va texnologik taraqqiyotning iqtisodiy ösişdagi örni asoslangan.

Özbekistonda A.X. Burxanov, F.T. Egamberdiyev, R. Döstmurodov, K.A. Çoriyev va N.S. Xuşmatov va

G.Turayevalarning tadqiqotlarida qişloq xöjaligi işlab çiqariş samaradorligi, resurslardan foydalaniş va iqtisodiy munosabatlarni takomillaştiriş masalalari örganilgan. Mavjud tadqiqotlar tahlili qişloq xöjaligining barqaror rivojlanişi iqtisodiy, moliyaviy, investitsion, texnologik va resurs omillarining özaro ta'siri bilan belgilanadi. Şu sababli uşbu omillarning Özbekiston şaroitidagi ta'sirini statistik körsatkiçlar asosida baholaş muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Uşbu tadqiqotda barqaror qişloq xöjaligining iqtisodiy mazmunini oçib beriş va unga ta'sir etuvçi omillarni miqdoriy baholaş maqsadida subyektiv yondaşuvlardan voz keçildi hamda tizimli, empirik va ekonometrik metodlar majmuasidan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot metodologiyasida belgilangan vazifalardan kelib çiqib, Özbekiston Respublikasining 2016–2026-yillardagi makroiqtisodiy körsatkiçlari hamda tanlab olingan 50 ta agroklaster faoliyati ekonometrik va statistik tahlil qilindi. Tanlanma ma'lumotlar asosida işlab çiqariş funksiyasining parametrlari Eng kiçik kvadratlar usuli yordamida baholandi. Modelning umumiy işonçlilik darajasini körsatuvçi determinatsiya koeffitsiyenti 0,88 ga teng böldi. Bu şuni anglatadiki, qişloq xöjaligi yalpi mahsuloti hajmining özgarişi 88 foiz holatda modelga kiritilgan asosiy omillarga boğliq va tanlab olingan omillar juda töğri ekanligini isbotlaydi. Tanlab örganilgan agroklasterlar va fermer xöjaliklarida an'anaviy (egatlab suğoriş) va barqaror (tomçilatib suğoriş) metodlarining iqtisodiy körsatkiçlari qiyosiy tahlil qilindi. Olingan raqamli natijalar 1 gektar maydon hisobida quyidagi jadvalda aks ettirilgan. 1-jadval ma'lumotlari şuni körsatadiki, barqaror qişloq xöjaligi texnologiyalariga ötiş hisobiga resurslar sarfi keskin kamaygan. Eng muhimi, mahsulot tannarxi 30,3 foizga arzonlaşgan, sof foyda va rentabellik darajasi esa an'anaviy usulga nisbatan 24,4 foiz bandga yuqori bölgan.

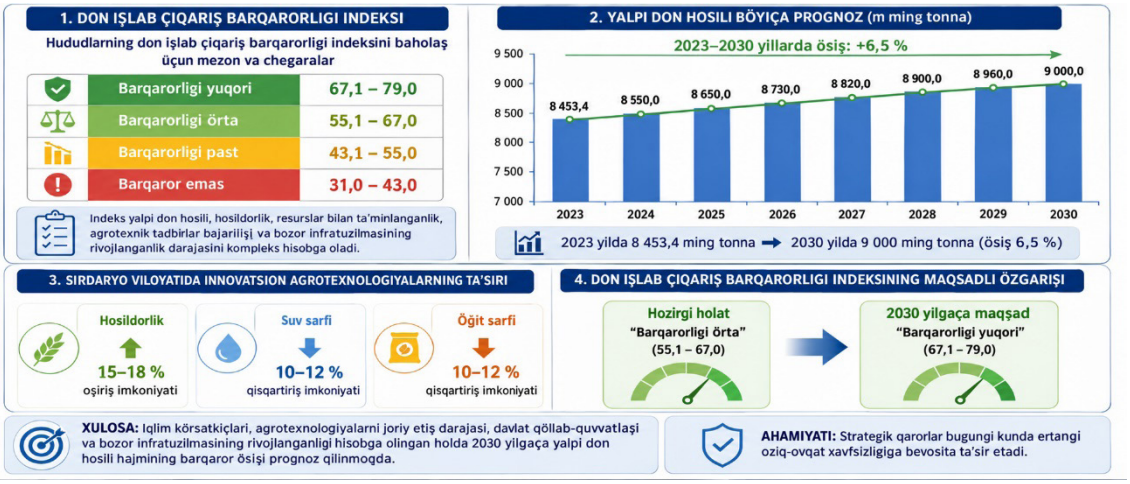
Tadqiqot doirasida barqarorlikning ekologik omillari ham iqtisodiy baholandi. Yerlarning şörlaniş va eroziya darajasi yuqori bölgan hududlarda mahsulot birligini oliş uçun sarflanadigan kapital siğimi soğlom tuproqlarga nisbatan 1,8 barobar yuqori ekanligi aniqlandi. Tuproq unumdorligini saqlaşga (almaşlab ekiş, organik öğitlaş) ajratilgan har 1000 sömlik investitsiya, kelgusi 3 yilda tuproq degradatsiyasi tufayli boy beriladigan 4200 sömlik mahsulot yöqotilişining oldini olişi aniqlandi. Demak, ekologik barqarorlikni ta'minlaş töğridan töğri moliyaviy foyda keltiradi.

1-jadval.
Paxta yetiştirişda suğoriş texnologiyalarining iqtisodiy samaradorligi[1]

Körsatkiçlar nomi	An'anaviy usul	Tomçilatib suğoriş	Farqi foizda
Suv sarfi (bir gektarga kub metr hisobida)	6500	3900	-40.0%
Mineral öğit xarajati (bir gektarga ming sömda)	3200	2240	-30.0%
Yonilği-moylaş materiallari (bir gektarga litrda	120	90	-25.0%
Hosildorlik (bir gektarga sentner hisobida	28.5	41.2	+44.5%
Mahsulot tannarxi (bir sentner uçun ming sömda	280	195	-30.3%
Rentabellik darajasi (foiz hisobida	14.2%	38.6%	+24.4%

Qişloq xöjaligida barqarorlik prinsipi faqatgina texnik ekin hisoblangan paxtaçilik bilan çeklanib qolmay, mamlakat oziq-ovqat xavfsizligining asosi bölgan ğallaçilik tarmoğini ham qamrab oladi. Paxta yetiştirişda erişilgan iqtisodiy samaradorlik va resurs tejaş modellari don mahsulotlari yetiştiriş hajmi va sifatiga ham töğridan töğri ta'sir körsatadi.

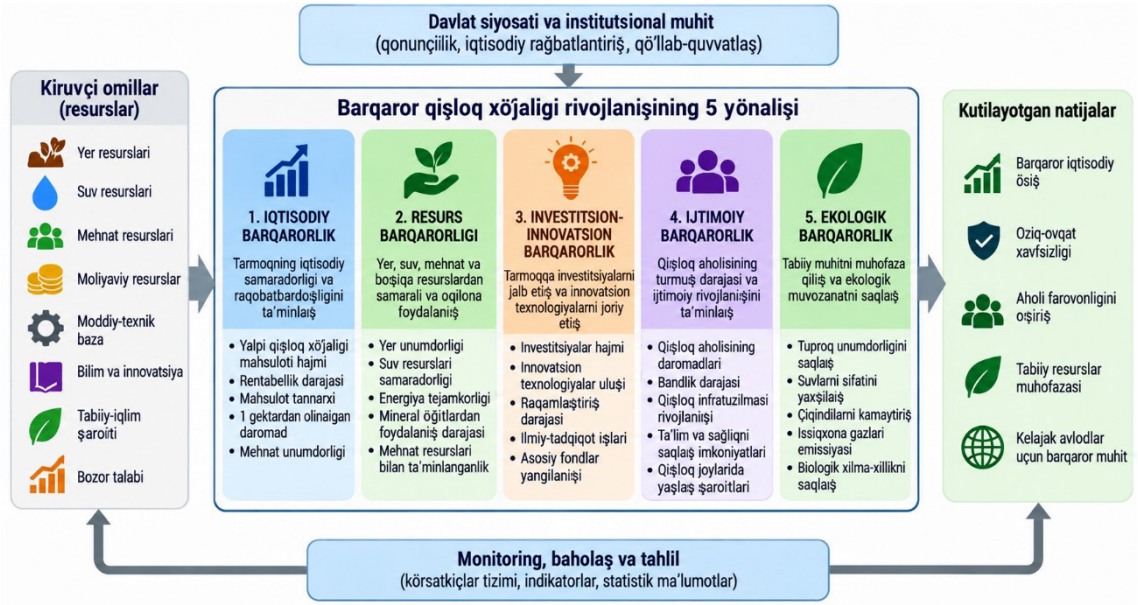
1 Muallifning ekonometrik hisob-kitoblari va tadqiqot natijalari asosida tuzilgan

2-rasm. Don işlab çiqariş barqarorligi indeksi va 2030-yilgaça prognoz körsatkiçlari[2]

Tarmoqning uzoq muddatli iqtisodiy rivojlaniş tendensiyalarini aniqlaş maqsadida ğallaçilikdagi mavjud holat va kelgusi kutilişlar tahlil qilindi. Olib borilgan prognozlaştiriş işlari natijasida sohadagi barqarorlik darajasi va işlab çiqariş hajmining ösiş dinamikasi quyidagi grafikda öz aksini topgan. 2-rasmda don işlab çiqariş barqarorligini kompleks baholaş hamda 2030-yilgaça prognoz körsatkiçlari aks ettirilgan. Tadqiqot doirasida işlab çiqilgan don işlab çiqariş barqarorligi indeksi hududlarni törtta toifaga ajratiş imkonini beradi: barqarorligi yuqori (67,1–79,0), barqarorligi örta (55,1–67,0), barqarorligi past (43,1–55,0) va barqaror emas (31,0–43,0). Mazkur indeks yalpi don hosili, hosildorlik, resurslar bilan ta'minlanganlik, agrotexnik tadbirlarning bajariliş darajasi hamda bozor infratuzilmasining rivojlanganligini kompleks baholaşga asoslangan. Ekonometrik modellaştiriş natijalariga köra, mamlakatda yalpi don hosili hajmi 2023-yildagi 8 453,4 ming tonnadan 2030-yilga kelib 9 000 ming tonnagaça, ya'ni 6,5 foizga oşişi prognoz qilinmoqda. Uşbu ösiş innovatsion agrotexnologiyalarni joriy etiş, resurslardan samarali foydalaniş va davlat tomonidan qöllab-quvvatlaş mexanizmlarining takomillaşuvi bilan izohlanadi.

Taklif etilgan beş yönalişli nazariy yondaşuvni amaliyotga tatbiq etişda uning şakllanişiga ta'sir qiluvçi resurslar, davlat siyosati va institutsional muhit hamda erişiladigan iqtisodiy-ijtimoiy natijalar örtasidagi boğliqlikni hisobga oliş zarur. Şu asosda qişloq xöjaligining barqaror rivojlanişini ta'minlaşning takomillaştirilgan taşkiliy-iqtisodiy mexanizmi quyidagi körinişda taklif etildi.

3-rasm. Qişloq xöjaligining barqaror rivojlanişini ta'minlaşning takomillaştirilgan nazariy yondaşuvini amaliyotga qöllaş mexanizmi[3]

2 Muallifning ekonometrik hisob-kitoblari va tadqiqot natijalari asosida tuzilgan
3 Muallifning ekonometrik hisob-kitoblari va tadqiqot natijalari asosida tuzilgan

Taklif etilgan mexanizm qişloq xöjaligining barqaror rivojlanişini resurslar, davlat tomonidan tartibga soliş vositalari, barqarorlik yönalişlari va yakuniy natijalarni yagona tizimda birlaştiriş imkonini beradi. Yer, suv, mehnat, moliyaviy va moddiy-texnik resurslardan samarali foydalaniş davlatning iqtisodiy rağbatlantiriş va institutsional qöllab-quvvatlaş mexanizmlari bilan uyğunlaşganda işlab çiqariş samaradorligi hamda tarmoqning barqarorligi oşadi. Natijada barqaror iqtisodiy ösiş, oziq-ovqat xavfsizligi, qişloq aholisi farovonligining oşişi va tabiiy resurslarni muhofaza qiliş örtasida özaro muvozanat şakllanadi. Monitoring va baholaş tizimining qayta aloqa mexanizmi sifatida kiritilişi esa aniqlangan muammolar asosida resurslar taqsimoti va iqtisodiy boşqaruv çoralarini muntazam takomillaştiriş imkonini beradi. Şu asosda mazkur yondaşuv qişloq xöjaligining barqaror rivojlanişini ta'minlaşning nazariy asoslarini takomillaştiruvçi kompleks model sifatida taklif etiladi.

XULOSALAR VA TAKLIFLAR

Barqaror qişloq xöjaligi modellari (xususan, tomçilatib va yomğirlatib suğoriş) an'anaviy usullarga nisbatan suv sarfini 40 foizgaça, öğit xarajatlarini 30 foizgaça kamaytiriş imkonini beradi. Eng muhimi, mahsulot tannarxi 30,3 foizga arzonlaşib, tarmoq rentabelligi 38,6 foizga yetişi, ya'ni an'anaviy usuldan 24,4 foiz bandga yuqori bölişi isbotlandi. Ekonometrik modellaştiriş natijalari şuni körsatdiki, qişloq xöjaligi yalpi mahsuloti hajmining özgarişi 88 foiz holatda barqarorlik omillariga (suv tejaş, asosiy kapital, innovatsiyalar) boğliq. Don va ğalla yetiştiriş barqarorligi indeksi tahlili şuni körsatadiki, intensiv va ekologik texnologiyalarga ötiş 2030-yilgaça bölgan davrda hosildorlikni iqlim xavf-xatarlaridan himoya qiliş va prognoz körsatkiçlarini ijobiy ösiş trendida saqlab qolişning yagona iqtisodiy çorasidir.

Tadqiqot natijalaridan kelib çiqib, mamlakat agrosanoat majmuida barqaror iqtisodiy ösişni ta'minlaş uçun quyidagi amaliy tavsiyalar ilgari suriladi:

Fiskal rağbatlantirişni kuçaytiriş: Suv va resurs tejovçi raqamli texnologiyalarni (Smart Farming) joriy etgan fermer xöjaliklari va agroklasterlar uçun yagona yer soliği va mol-mulk soliği böyiça imtiyozlar muddatini uzaytiriş, davlat subsidiyalari kölamini kengaytiriş.

«Yaşil» kreditlaş tizimini rivojlantiriş: Tijorat banklari tomonidan agrar sohaga ajratiladigan uzoq muddatli investitsion kreditlar tarkibida «yaşil kreditlar» va ekologik obligatsiyalar uluşini oşiriş. Bu boşlanğiç kapital siğimi yuqori bölgan innovatsiyalarni tezroq joriy etişga xizmat qiladi.

Vertikal integratsiyani çuqurlaştiriş: Paxtaçilik va ğallaçilik klasterlarida «daladan tayyor mahsulotgaça» zanjirini raqamlaştiriş. Bu vositaçilar tufayli yuzaga keladigan asossiz narx ösişining oldini oladi va qöşilgan qiymatni agrar sektorning özida qoldirib, fermerlar daromadini oşiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RÖYXATI

1. Smith, A. (1776). *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. London: W. Strahan and T. Cadell.
2. Ricardo, D. (1817). *On the Principles of Political Economy and Taxation*. London: John Murray.
3. Schultz, T. W. (1964). *Transforming Traditional Agriculture*. New Haven: Yale University Press.
4. Solow, R. M. (1956). A contribution to the theory of economic growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 70(1), 65–94. https://doi.org/10.2307/1884513
5. Burkhanov, A. Kh. (2025). *Qişloq xöjaligi işlab çiqariş samaradorligini oşirişda iqtisodiy munosabatlarni takomillaştiriş*. Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc) ilmiy darajasini oliş uçun tayyorlangan dissertatsiya. Toşkent.
6. Egamberdiyev, F. T. Qişloq xöjaligi iqtisodiyoti, agrar işlab çiqariş samaradorligi va hududiy rivojlaniş masalalariga oid ilmiy tadqiqotlar.
7. Dustmuradov, R. Qişloq xöjaligida işlab çiqariş xarajatlari, iqtisodiy samaradorlik va boşqaruv mexanizmlariga oid ilmiy tadqiqotlar.
8. Çoriev, K. A. Qişloq xöjaligi işlab çiqarişini taşkil etiş, agrar iqtisodiy munosabatlar va işlab çiqariş samaradorligiga oid ilmiy tadqiqotlar.
9. Khuşmatov, N. S. Qişloq xöjaligi işlab çiqarişining iqtisodiy samaradorligi, resurslardan foydalaniş va agrar tarmoqni rivojlantirişga oid ilmiy tadqiqotlar.
10. Gulizahro, T. (2023). The importance of developing the exchange mechanism and online trade in the E-commerce system (in the example of grain trade). *Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика)*, (2), 14–20.
11. Turayeva, G., & Jalolov, S. (2026). Majburiy va taşabbusli tarzidagi auditning xususiyatlari. *Innovative Development of Science*, 2(5), 85–89.
12. Turayeva, G., & Obidqulova, M. (2026). Auditorlik dalillari va ularning işonçliligi. *Innovative Development of Science*, 2(3), 12–14.
13. Turayeva, G. (2026). Agrotechnical and innovative strategies for enhancing grain production efficiency. *Innovation Science and Technology*, 2(6).

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal

t.me/yait_2100